

Utarbetningen av rapporteringsskyldigas riskbedömning

1 Allmänt om riskbedömning

1.1 Den rapporteringsskyldigas riskbedömning

Riskbaserad bedömning har genom den nya lagstiftningen¹ tagits upp som ett centralt element i bekämpningen av penningtvätt och finansiering av terrorism. Med riskbaserad avses att rapporteringsskyldiga identifierar, bedömer och förstår de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som de utsätts för i den egna verksamheten och att de dimensionerar bekämpningsåtgärderna som lagen förutsätter enligt riskerna. Grunden för riskbaserad verksamhet är riskbedömningen som den rapporteringsskyldiga gör om den egna verksamheten.

En rapporteringsskyldig ska göra riskbedömningar för att kunna identifiera och bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism. Riskbedömningen ska uppdateras regelbundet. Riskbedömningen och ändringarna som görs i den ska på begäran utan omotiverat dröjsmål ges intill den behöriga tillsynsmyndigheten.²

Vid utarbetningen av riskbedömningen ska man beakta den egna verksamhetens art, storlek och omfattning. Den rapporteringsskyldiga ska med beaktande av dessa faktorer ha tillräckliga verksamhetsprinciper, förfaranden och kontroller för att hantera riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Riskbedömningen hjälper den rapporteringsskyldiga att planera verksamhetsprinciper, förfaranden och kontroll så att de står i rätt proportion till risken som verksamheten är utsatt för. Samtidigt är riskbedömningen dessutom ett bevis för tillsynsmyndigheten om motiveringarna utgående från vilka den rapporteringsskyldiga i enskilda fall kommit fram till förenklad eller skärpt kundkontroll. Utarbetningen av riskbedömningen kan vara en del av den övriga riskhanteringen i samband med kundrelationen. Bekämpningen av penningtvätt och finansiering av terrorism kan ses som en del av rapporteringsskyldigas riskhantering, tillförlitliga förvaltning och interna kontroll.

Verksamhetsprinciper och förfaranden är exempelvis praxis i samband med riskhantering, att identifiera och känna kunden, rapportering, lagring av uppgifter, intern kontroll och genomgång av de anställdas agerande. Den rapporteringsskyldiga borde

¹ Lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) (penningtvättslagen, ResL) trädde ikraft 3.7.2017 och utgår från Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2015/849, av den 20 maj 2015, om förhindrande att finansieringssystemet utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

² ResL 2 kapitlet 3 § 1 mom.

sköta om att den interna kontrollen eller en annan motsvarande funktion testat verksamhetsprinciper och förfaranden. Den rapporteringsskyldiga bör dessutom sköta om att den följer upp och vidareutvecklar verksamhetsprinciperna, förfarandena och kontrollen ovan.³

Om den rapporteringsskyld är en juridisk person, ska en person som ingår i styrelsen, ansvarig bolagsman eller annan i motsvarande högre ledning godkänna verksamhetsprinciperna, förfarandena och övervakningen ovan samt följa upp åtgärderna i samband med dem.

1.2 Övervakarspecifik riskbedömning

Regionförvaltningsverket ska göra upp en riskbedömning om rapporteringsskyldiga som myndigheten övervakar som ska användas i tillsynsplaneringen. Vid uppgörandet av riskbedömningen ska regionförvaltningsverket observera:

1. kommissionens riskbedömning om penningtvätt och finansiering av terrorism som omfattar hela Europeiska unionen och i den indikerade risker för penningtvätt och finansiering av terrorism (se På andra webbplatser);
2. den nationella riskbedömningen och i den indikerade nationella risker för penningtvätt och finansiering av terrorism;
3. riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism inom den övervakade sektorn i anknytning till rapporteringsskyldiga och deras kunder, produkter och tjänster.

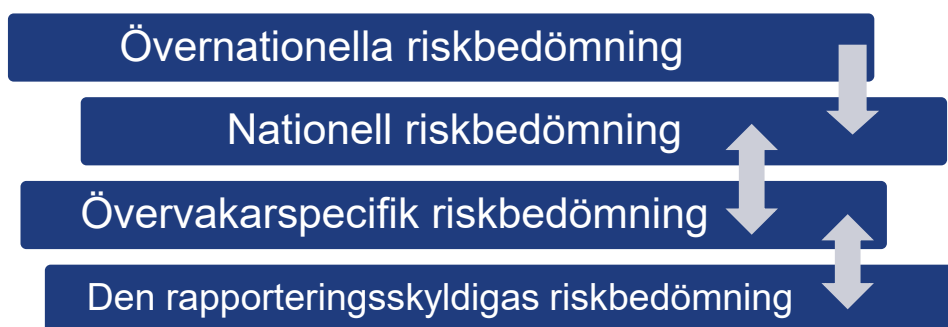
Ett sammandrag av riskbedömningen ges ut som även rapporteringsskyldiga kan utnyttja då de utarbetar sin egen riskbedömning. Uppgifterna om riskerna som de olika sektorerna utsätts för som används i den tillsynsmyndighetsspecifika riskbedömningen fås å sin sida från rapporteringsskyldigas egna riskbedömningar och via tillsynen.

1.3 Nationell riskbedömning om penningtvätt och finansiering av terrorism

den nationella riskbedömningen ska man identifiera och bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i Finland. I den nationella riskbedömningen ska den övernationella riskbedömningen som Europeiska kommissionen gjort upp beaktas. Målet med den nationella riskbedömningen är bland annat ge behöriga myndigheter, advokatföreningen och rapporteringsskyldiga information som stöder uppgörandet av riskbedömningen.

Inrikesministeriet samordnar det nationella riskbedömningsarbetet och ger ut sammandraget av riskbedömningen. Före publicering av sammandraget kan den rapporteringsskyldiga utnyttja forskning om nationella risker publiceras av Polisyrkeshögskolans.

³ RP 228/2016 rd s.101

Det är skäl för den rapporteringsskyldiga att vid utarbetningen av riskbedömningen göra sig förtrogen bland annat med följande handlingar om penningtvätt och finansiering av terrorism:

- EU:s övernationella riskbedömning (Supranational risk assessment)
- Forskning om nationella risker för penningtvätt och finansiering av terrorism
- Tillsynsmyndighetens sammandrag av riskbedömningen
- Centralen för utredning av penningtvätts årsberättelse

2 Utarbetning av riskbedömningen

1. **Identifiera hotfaktorer och sårbarheter i den egna verksamheten i anknytning till penningtvätt och finansiering av terrorism.**
2. **Planera och genomför metoderna att bekämpa identifierade hotfaktorer och korrigera sårbarheter.**
3. **Bedöm vilken den kvarblivande risknivån är, alltså den kvarstående risken.**
4. **Godkänn riskbedömningen hos företagsledningen.**
5. **Se till att riskbedömningen uppdateras regelbundet och att hanteringsmetodernas effektivitet och aktualitet med hänsyn till identifierade risker utvärderas i samband med uppdateringarna.**

2.1 Identifiering av hotfaktorer och sårbarheter

Riskbedömningens första fas är att identifiera hotfaktorer och sårbarheter i samband med den egna verksamheten. Det är bra att inleda processen med att lista de hotfaktorer och sårbarheter som man lagt märke till i den egna verksamheten eller som har tagits upp i tillsynsmyndighetens riskbedömning eller den nationella riskbedömningen

Hotfaktorer

Den rapporteringsskyldiga ska vid identifiering/bedömning av hoten om penningtvätt och finansiering av terrorism i den egna verksamheten beakta branschen, produkterna, tjänsterna, den teknologiska utvecklingen, kunderna och risken för penningtvätt och finansiering av terrorism i deras affärsverksamhet och -transaktioner.

Lägg märke till exempelvis följande faktorer:

- **Bransch**
- **Kunder**
- **Produkter och tjänster**
- **Verksamhetsområde (geografiskt)**
- **Transaktioner**
- **Distributionskanaler**
- **Nya teknologier**

Sårbarheter

Med sårbarheter avses sådana svagheter i den rapporteringsskyldigas verksamhet som brottsliga aktörer kan utnyttja och försöker utnyttja för penningtvätt och finansiering av terrorism. Sårbarheterna kan även ha att göra med de system och verksamhetsmodeller som den rapporteringsskyldiga använder.

Lägg märke till exempelvis följande faktorer:

- **Resurser**
- **Verksamhetsmodeller/praxis**
- **System**
- **Kontroll**

2.2 Hanteringsmetoder

I riskbedömningens andra fas kartläggs de metoder med vilka man strävar efter att kontrollera riskerna i anknytning till penningtvätt och finansiering av terrorism eller minska konsekvenserna av att riskerna realiserar. Syftet med hanteringsmetoderna är alltså att påverka så att observerade risker inte realiserar eller att skadorna orsakade av att riskerna realiserar kan minimeras. Hanteringsmetoderna kan hänföra sig exempelvis till system som används, verksamhetsmodeller och kontroll.

Vid kartläggningen av hanteringsmetoderna är det skäl att observera exempelvis följande faktorer i samband med följande processer:

- **Kundidentifiering och kontroll av kundens identitet**
- **Bevarande av uppgifter (systemstöd)**
- **Fortlöpande uppföljning**
- **Praxis i samband med riskhantering**
- **Intern kontroll**
- **Utbildning av anställda**

2.3 Kvarstående risk

Slutresultatet av rapporteringsskyldigas riskbedömning ger en så kallad *kvarstående risk*. Den kvarstående risken är den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som existerar trots hanteringsmetoderna.

Vid bedömningen av den kvarstående risken beaktar den rapporteringsskyldiga alltså de identifierade hotfaktorerna och sårbarheterna och bedömer, då man beaktar de riskhanteringsmetoder som den rapporteringsskyldiga har skapat för att skydda sig för riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism, vilken risken är att i den egna verksamheten bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism. I riskbedömningen är det skäl att beskriva slutledningskedjan från hotfaktorer och sårbarheter via hanteringsmetoderna till den kvarstående risken.

Det är skäl att tydligt anteckna slutledningarna i riskbedömningen, det vill säga en bedömning av den kvarstående riskens storlek med motiveringar.

2.4 Uppdatering

Riskbedömningens sista fas är att sköta om att riskbedömningen uppdateras och att riskbedömningen hålls aktuell. Riskbedömningen bör uppdateras, t.ex. årligen, och en anteckning ska göras om uppdatering och dess tidpunkt.

Det kan ske förändringar i hotfaktorer och sårbarheter exempelvis om verksamheten expanderar till nya geografiska områden eller nya verksamhetsområden. I det sambandet är det skäl att även bedöma hur fungerande och effektiva riskhanteringsmetoderna är med hänsyn till identifierade risker. Uppdateringsfrekvensen kan även påverkas av att man exempelvis observerar en ny verksamhet i anknytning till penningtvätt eller finansiering av terrorism, betydande ändringar i den rapporteringsskyldigas produkter eller tjänster eller från annan källa erhållen information om nya risker i anknytning till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Publicerad: 14.11.2017

Uppdaterad: -